

Formannen har ordet...

Et nytt år synger på siste vers. Også dette året har vært preget av stor aktivitet innen laget, med vellykkede turer og en oldtidsmarsj i fint vær med god deltagelse.

Vi er glade for at plassen foran Kornmagasinet har fått sitt belegget med asfalt. Dette vil trolig spare gulvene våre for unødig slitasje fra sand som trekkes med inn.

Med stor spenning og forventning ser vi frem til å lese første bind av den nye bygdeboka som disse dager kommer fra trykkeriet.

En rask gjennomgang av innholdsfortegnelsen borger for en meget interessant julelektyre. Vi håper på god omsetning, slik at vi får dekket mest mulig av lagets investering i prosjektet.

Jeg minner om at det på torsdager vanligvis er stor aktivitet på Kornmagasinet. Alle er velkommen innom. Eller vil jeg også oppfordre medlemmer og andre til å møte opp på de annonserte medlemsmøter og tilstelninger utover vinteren.

Ole Rind

Hva har hendt, og hva hender?

Dette har hendt:

24. april 2004. Hurumhalvøyas skatter: Lokal reiselivsmesse og kulturdag på Rortunet
6.juni: Markvandring: Gjellebekk skanse/ Lier Historielag
12.sept.: Oldtidsmarsjen
14.okt.: Medlemsmøte, kåsør Heidi Fossnes
Tema: Håndplagg til bunader og festdrakter

Hva hender i lagets regi?

9.des.: Julemøte, innslag ennå ikke bestemt.
12-20 mars: Kulturuke i 2005. Tema: Antikviteter og snurrepiperier.

Andre arrangementer:

Husk: Kornmagasinet er åpent hver torsdag fra kl. 18.30 og til ca. 21. Vi ønsker alle velkommen innom til en prat og eventuelt et besøk på bygdesamlingen.

Status:

Medlemstallet

Laget har 660 betalende medlemmer per 5/10-20004.

Styremøter har vært avholdt siste torsdag i hver måned. Bygdemagasin nr. 45 ble utgitt i juni. Årboka blir trolig distribuert sammen med dette magasinet som er nr. 46 i rekken siden Ole Sønju utga nr. 1 i mai 1985.

Kornmagasinet.

Vi har i løpet av høsten fått lagt asfalt foran Kornmagasinet

Utleie av lokalet går fortsatt meget bra. Faste leiere er bl.a. Rotary, Lions, Eldres kafé, Innerwheel, Hagelaget, LHL med flere. Vi minner de som ønsker å leie lokalet til private fester om å være tidlig ute med bestillingen. Tiden omkring konfirmasjonsperioden er leiet ut for flere år fremover.

Bygdesamlingen

Museumskomiteen samles hver torsdag kveld på Kornmagasinet. Har du lyst til å medvirke, eller er du bare nysgjerrig? Stikk innom!

Hernestangen

Det arbeides fremdeles med endring av styreformen på Hernestangen. Nytt driftsstyret skal bestå av: en representant fra Røyken Historielag, en fra Røyken og Hurum Reiselivsutvalg, en fra Grimsrud og Jerdal Vel, samt to fra Røyken Kommune. Legges frem for kommunen for politisk behandling. Dugnadsinteresserte ønskes velkommen, henv. Cato.

Prestegårdslåven

Saken er tydeligvis lagt stille og rolig på is fra OVF.

Bygdeboka. Se eget kapittel.

Bygdeboka

Endelig er det lenge omtalte og etterlengtede prosjektet blitt en realitet.

Men vi tillater oss å gå litt tilbake i tiden:

I DT&BB i april 1950 sto det blant annet å lese i en artikkel med overskrift:

«Ny Røykenbok skal nå utgis»

I Røyken kommunes folkeopplysningsråd ble holdt årsmøte på Kirkebygda skole lørdag 1. april. Det ble vist tre kulturfilmer utlånt fra Statens Filmsentral. Det ble videre valgt en studie- og filmnevnd. – Det ble besluttet å holde et halvårsmøte i november, hvor en vesentlig skulle behandle spørsmålet om en ny bygdebok (Røykenboka).

Men resultatet uteble.

I det første nummer av Bygdemagasinet som kom ut i mai 1985 kan en lese følgende artikkel:

«Ny Bygdebok»

Høsten 1981 tok daværende ordfører Jarle Wahl opp spørsmålet om ny bygdebok for Røyken i et notat til Kulturstyret.

Det var stor enighet om at det var behov for ny bygdebok. Etter en tid ble det så utnevnt en bygdebokkomité. Denne består av: Ole Rud og Asle Eide fra kulturutvalget, Hans Graff fra Røyken Bonde- lag, Bernt B. Svendsen og Terje Martinsen fra Røyken Historielag. Margrete Døyvik er sekretær for komitéen, mens Terje Martinsen ble valgt til formann.

Terje Martinsen forteller til bygdemagasinet at man har vurdert to måter å løse bygdebokspørsmålet på:

1. Trykke opp igjen vår gamle bygdebok fra 1928, samt lage en ny bok som viderefører historien opp til vår tid.

2. Lage en helt ny bygdebok som tar for seg historien helt fra de eldste tider.

Slik vil den nye bygdeboka se ut.

I komitéen var det enighet om å anbefale alternativ 2. Man tenker seg først å få gitt ut en bok som tar for seg tiden etter at kommuneloven ble innført i 1837. De eldre tider vil bli behandlet i neste omgang. Videre foreslås å tilsette en faghistoriker til å ta seg av arbeidet. Forfatterhonoraret m.v. vil beløpe seg til 500.000 kroner som kan fordeles over 3 år på kommunens budsjett.

Et annet spørsmål som må avklares er om boka skal utgis i kommunal regi eller om man skal få et forlag til å ta seg av dette. Når dette skrives er saken til behandling i de kommunale organer.

Som man forstår ble prosjektet ikke satt ut i livet den gangen heller. Men i dag kan vi, 20 år senere, endelig fastslå:

Røyken historielag - styret 2004/2005

Verv:	Navn:	Adresse:	Telefon:
Leder:	Ole Rud	Helgeroveien 2	3430 Spikkestad 31284610
Nestleder:	Bjarne Kjos	Bjørkeliveien 8	3430 Spikkestad 31283313
Kasserer:	Arne Trulsvik	Bryggeve. 46A	3470 Slemmestad 31281184
Sekretær:	Anne-K. Andresen	Nyveien 7	3470 Slemmestad 31282303
Styremedl:	Kari Sletner	Bøveien 7	1389 Heggedal 31286185
Varamedl.	Ole Sønju	Krystallveien 37	3478 Nærnes 31281254
Varamedl:	Berit Jakslund	Aukev. 54	3472 Bødalen 31281893
Varamedl:	Bjørn Fossnes	Utsikten 18	3911 Porsgrunn 35558909

Terje Martinsen legger i disse dager siste hånd på verket med første bind av den nye bygdeboka for Røyken.

Det første bindet vil hete:

Røyken – Bygda og menneskene 1840 - 1940

Boka vil bli på ca 500 sider, og vil inneholde om lag 250 bilder samt noen kart.

Første del av boka tar for seg perioden **1837 til 1914**. Vi finner her kapitler som:

De store forandringene i jordbruket

Fra varebytte til pengehusholdning

Kommunikasjoner – veier, jernbane og telefon

Is – en naturgitt ressurs. Istrafikken

Begynnende industrialisering

Livet langs kysten

Sosiale forhold

Bønder, husmenn og dagarbeidere – sosiale skiller

Husmannsvesenet

Drømmen om Amerika

Helsetilstand og dødelighet

Politikk og forvaltning

Det kommunale selvstyret

Fattigvesen og trygdevesen

Røykens skolen fra 1840 til 1914

Rikspolitisk strid – splittelse og samling blant bønderne i Røyken

Samhold gir styrke – fremvekst av arbeiderbevegelsen

1914 – 1940 Det moderne Røyken tar form

Jord- og skogbruk

Industrien kommer til bygda

Handel og service – og veier til besvær

Sosiale forhold

Hus og folk

I klassekampens tegn

Allmueskolene blir folkeskole. Røykens skolen 1914 – 1940

Røykenbøringens «frie tid» gjennom hundre år

Idrett og friluftsliv

Folkeboksamlinger, menighetsliv og foreningsliv

Et frodig sang- og musikkliv

=====

Første bind beregnes ferdig omkring 1. desember. Prisen er estimert til kr. 498,-. Et eventuelt overskudd av hele prosjektet forventes avsatt til opprettelse av et kommunalt lokalhistorisk arkiv.

Benytt muligheten til å sikre deg den nye bygdeboka til deg selv og som en flott julegave til familie og/eller venner.

Vi anmoder alle medlemmer om å bestille boka gjennom Historielaget.

Boka leveres på døra.

Telefonnummer for bestilling av ny bygdebok for Røyken:

Anne-Kirsti Andresen, mobil tlf 938 50 563, eller e-post anne.andresen@royken.kommune.no

Bjarne Kjos, etter kl 17.30, tlf 31 28 33 13 (934 13 927) eller e-post bjarne.kjos@trygde-etaten.no

Bjørn Fossnes 35 55 89 09 (922 58 512) eller e-post: b-foss@online.no

Rettinger

I bygdemagasin nr. 45 har det på side 5 i artikkelen om Konstanse Dambo Solvang, sneket seg inn en feil (les: tabbe!) Det skal selvfølgelig stå: Lilleberg var husmannsplass under Kjekstad.

Drosjer i Røyken

I BM nr. 43 hadde vi en artikkel om drosjeeiere i Røyken gjennom tidene. Det ble der sagt at vi trolig ikke hadde klart å få med oss alle. Allikevel er det bare å beklage at familien Wear ikke kom med, da disse har drevet slik virksomhet gjennom tre generasjoner. Har noen et gammelt bilde fra denne næringen?

Damgård

Gnr./bnr: 43/107

Navn på eiendom: Opprinnelig Hovland, men skiftet navn til Damgård ved eierskifte i 1917.

Beliggenhet: Sydenden av Nærnes ved Sundbyveien.

Adresse: Sundbyveien 29, 3478 Nærnes

Byggestil: Huset er bygd i typisk Jugend stil (Norge 1890 - 1920).

Oppført: Ca. 1918 - 20, i slutten av Jugend perioden. (If. Nærnesalbumet bygd i 1906, er sannsynligvis feil fordi tomten ikke ble utskilt før i 1916.

Historikk eiere:

Utskilt fra gnr./ bnr. 43/106 «Vannverket» i 1916, tgl.15.05 1917 som H. L Bogen eide.

1916 - 1917, H. L Bogen som også var første eier.

1917 - 1917, 18.des. Alexander Jacobsen som selger til og siden bygger huset for Juliussen.

1917 - ca 1960. Olaf Juliussen m / frue, kjøper og eiendommen skifter navn til «**Damgård**».

1960 - 19?? Deres datter Randi Juliussen overtar etter sine foreldre.

19?? - 1972 Et søskenpar (navn kommer etter hvert)

1972 - 1982 Johansen, hr. og fru (Anne(f. - 33)), skifter vinduer, rehabiliterer og bygger om vestsiden.

1982 - d.d: Øen, Randi Synnøve, legger nytt tak.

H. L Bogen skilte ut og solgte tomten til Aleksander (Alek) Jacobsen. Jacobsen var tømrer og båtbygger og har bygd flere hus på Nærnes. Det fortelles at han tegnet husene selv og må ha latt seg inspirere av det typiske i tiden. Bilde av 43/107 over taler for seg selv og sitt eget hus i Saltbutangen 43/118 som er bygd noe senere taler samme språk men en annen stildialekt.

Familien Juliussen som kjøpte huset hadde hovedinntekt gjennom husfader Olaf som seilte som maskinist. Det sies at hans kone hadde et sterkt ønske om at han sluttet å seile og «fant noe i land». Det er ikke utenkelig og forstålig at dette hadde sammenheng med 1. verdenskrig med mange forlis og andre ulykker på sjøen. Uansett årsak etablerte Juliussen seg på land, både gjennom huskjøp og i sitt nye virke som smed på Nærnes. Jeg antar at etableringen av smie med tilbehør har sammenheng med de kr. 15.000,- som lånes på huset

Damgård i Nærnes. Foto: forfatter

i tillegg til de 3900,- som byggmesteren fikk. Om noe av de 15.000 gikk til huset skal jeg ikke si noe om. Men det fortelles at da fru Juliussen ble spurt av byggmester Alexander hvordan hun ville ha huset, skal hun ha svart» - jeg vet ikke riktig, men det skal være en drøm». Om fru Juliussen hadde dyre eller billige drømmer vites ikke.

Uansett etablerte Olaf Juliussen seg som smed på Nærnes. Smia lå der hvor nå Nopec-bygget ligger, sør for den gamle is-arbeids-brakka ved Ny-dammene og øst for saga som ble revet i 2003. De topografiske forholdene er slik at der hvor Sundbyveien går forbi Nopec-bygget, er det en liten stigning opp fra Sokkabekken der hvor den renner under veien, og en liten bakke ned igjen forbi arbeidsbrakka til der hvor avrenningen fra Nydammene går under veien. Denne toppen ble kalt «Smie-toppen».

Det fortelles også at de klimatiske forholdene kunne være særegne på Smietoppen. Juliussen har fortalt at da han en morgen var på vei til smia var tåka så tett som grøt. Ikke nok med at det var vanskelig å se, men snadde han røkte hadde også sloknet. Som kjent trenger man to hender for å få fyr på ei snadde når man bruker fyrstikker. Som sagt så gjort, Juliussen satte fra seg vottene i tåka og fyrte opp snadde.

Bortsett fra de heftelser på eiendommen som Juliussen selv hadde ansvar for, og det vanlige om gjerdeplikt, var det enda en som han måtte ta med på kjøpet.

«-Skjøtet inneholder bestemmelser om — forbud mot virksomhet hvorved vandet i en dam forurenses. «. Første gang i skillet fra H. L Bogen til Aleksander (Alek) Jacobsen, 12.05 1917.

Hvem hadde ønske om en slik begrensning og hvorfor?

For å forstå dette forholdet må vi noe tilbake i tid.

Navnet på Juliussens eiendom Damgård er betegnende for beliggenheten. Nærmeste nabo var to dammer i sydlig retning langs Sundbyveien, som i en kort periode var brukt som isdammer.

Dammene og noe mer areal tilhørte opprinnelig 43/16 og ble eid av Alfred Karlsen fra 1909 til 1916, Derav « Kal'se'-dammene » som noen kaller dammene her på Nærnes.

Men Dammene har forskjellige navn avhengig av hvilken generasjon du i dag spør. Blant de eldste som er fra Nærnes kalles dammene «Bråtaløkkadammene» etter plass eller stedsnavn.

De yngre av de eldste og «mellom» -generasjonen på Nærnes kaller dammene «Kal'se'-dammene», altså ikke «Karlsen- dammene» selv om en tidligere eier het Karlsen.

«Follestad-dammene» blir brukt av den noe yngre generasjon. Dette navnet stammer fra gartner Follestad som drev gartneri i området, derav også Gartnerveien rett vest for dammene.

En parsell som inkluderte dammene ble som nevnt solgt til H. L Bogen i 1916 og fikk navnet «Vandverket.» Etter dette ble det ikke drevet uttak av is på disse dammene. Eventyret hadde kun vart i 5-6 år. Vandverket var i drift dokumentert fram til 1953, altså drift i 40 år.

I hovedsak ble altså dammene brukt som vannkilde for deler av Nærnes. Nå har sikkert den skarpe leser regnet ut at det ikke er 40 år fra 1953 tilbake til 1916, det mangler 3 år. Likevel var Vandverket i drift i 40 år. Dette har sin årsak i at den samme Bogen med flere interessenter 3 år tidligere, i 1913 hadde fått i stand en avtale med daværende eier om «— ret til i 20 aar ta vand fra Braateløkkens vanddam (nedre dam)-». Hvilke interesse hadde Bogen og de andre interessenter av å gjøre slike avtaler når en likevel hadde vann fra Baardsrudtjernet. Jo, forholdet var slik at vannet fra tjernet ble kun distribuert om sommeren, fordi ledningen lå i friluft og ville derfor fryse i stykker om den ikke ble stengt og tappet for vann før hver vinter. Det vil med andre ord si at i vinterhalvåret var folk avhengig av sine brønner. For Bogen som var en driftig mann, var vann i springen kun om sommeren lite tilfredsstillende. Han ville ha vann i springen

hele året. Som eier av et større sted på Nærnes, «Strandheim», og som bereist forretningsmann med bl.a. tobakksfarm i Virginia USA, var nok det å hente vann fra en brønn om vinteren lite tilfredsstillende, selv om det ikke var han som hentet vann til den daglige drift av Strandheim. Denne tanke om modernisering resulterte i Nærnes første vannverk som distribuerte vann i rør også om vinteren. Riktignok var det kun husstander som lå lavere enn dammene som kunne knytte seg til nettet. Årsaken var som kjent at vann kun renner nedover, og noen trykkpumpe eller fallbasseng var det ikke snakk om den gang. En effekt av dette for de som kunne knytte seg til nettet, var at de ikke behøvde tenke mer på sin brønn, og dette gav sannsynligvis støtet til at mange la vannledninger, ikke bare til vannpost ute, men helt inn i huset og inn på kjøkkenet. Og jeg skulle tro at den tids husmødre satte stor pris på denne nyvinningen.

Fra ca 1931-32 ble vann fra «Vandverket» distribuert parallelt med vintervann fra Baardsrudtjernet da dette vannverket ble tatt i bruk. Sakte men sikkert ble flere koblet til det nye ledningsnettet som Nærnes Vels Vannverk hadde lagt. Vi vet med sikkerhet at Vandverket distribuerte vann helt fram til 1953. Men det fortelles at yngre folk som overtok hus fra forholdsvis gamle eiere, koblet seg fra Vandverket og koblet seg til det nye nettet langt senere.

H. L Boge tok initiativet til og fikk i gang det første vannverket som leverte vintervann til større deler av Nærnes. Som eier av Strandheim brukte han Framhuset til visning av film for folk som bodde på Nærnes. Han hadde selvfølgelig bil og sjåfør, og det hendt at det vanket en tur eller to for barn som bodde i nærheten.

Bortsett fra de stedlige bidrag Bogen gav, var han en pådriver for å få offentlig elektrisitet til Røyken og Nærnes.

Etter at den første komiteen for innføring av elektrisitet til Røyken hadde strandet etter flere års arbeid uten resultat, ble Bogen ble valgt inn i den andre komiteen. Det skal imidlertid ikke sies at det var ene og alene hans fortjeneste, men i 1918 kunne man slå på lyset i Røyken og på Nærnes.

VENNLIG HILSEN HARALD SAND

Røyken elektrisitetsverk ble satt i drift nov. 1919.

RED.

Teglverket på Slemmestad

Tegl er i seg selv et meget velegnet og varig byggemateriale, og brenning av leire er en næring som har vært kjent omkring 5000 år.

I 1. Mosebok står det skrevet: «La oss brenne tegl, og la oss brenne dem vel»

Teglproduksjonen i Norge kom først omkring år 1230, og det var naturligvis munkene som var først ute. Brenning av tegl ble etter hvert ivarettatt av bøndene, og da som en binæring for jordbruket. Først senere ble det satt i gang industriproduksjon.

På slutten av 1800-tallet hadde vi omkring 300 teglverk i Norge, de fleste små.

I 1980 var det igjen kun 4 teglverk, og pr. februar 2004 er det ett (1) teglverk i Norge, men i disse dager er det ett (1) nytt teglverk under etablering.

Christiania Portland Cementfabrikk, Slemmestad i Røyken.

De aller fleste vet hva dette firma sto for, og hva det produserte, men det er nok ikke så mange som kjenner til, selv ikke blant teglverksfolk, at dette firmaet også produserte tegl før århundreskiftet. CPC ble jo ikke først og fremst markedsført som teglverk, da teglproduksjonen var vel mer å betrakte som et bi-

produkt. Det var som kjent svenske, tyske og norske gründere som hadde interesse av å starte Cementproduksjon på Slemmestad på slutten av 1880-årene, men allerede ved konstitueringen av Christiania Cementaktiebolag i 1880, ble det også besluttet å knytte et teglverk til Cementfabrikken på Slemmestad.

Cementaktiebolaget fikk problemer og Cementfabrikken med tilhørende tønnefabrikk og teglverk m/beholdning ble solgt til AS Christiania Portland Cementfabrikk - CPC i 1892.

Teglverket med ringovn og skorstein av tegl sto ferdig i løpet av 1889, og i 1890 ble maskiner fra firmaet F.L. Smidt i København installert.

Firmaet F. L. Smidt er et velkjent navn for mange på Slemmestad, helst i forbindelse med mange års leveranse av konsulenttjenester og maskindeler m.v. ved modernisering og utvidelser av Cementproduksjonen på Slemmestad. F. L. Smidt firmaet hadde forøvrig også sterke «tegl-relasjoner» til industrifolk i teglstaden Slottsmållên Teglbruk i Halmstad, og det antas at det hadde betydning for den opprinnelige beslutningen om å bygge teglverk på Slemmestad.

Teglsteinfabrikken på Slemmestad.

Det er ikke nevnt i boken som siteres, hvor leiren til produksjonen ble tatt fra, men David Davidsen har fortalt meg at det var der hvor Slemmestad IF hadde den gamle fotballbanen, og hvor det nå er bussterminal, at bedriften tok ut leire til teglproduksjonen. Fra dette leireuttaket ble det lagt et direkte trallespor inn i teglverkets 3. etasje.

Jeg husker en av teglverkets bygninger, som var en stor fleretasjes bygning beliggende nedenfor det store, hvite bolighuset tilhørende bondegården på Slemmestad.

Teglverket ble satt i drift i juli måned 1892, og målsettingen var da å produseres forblendingstein og vanlig murstein, og første året ble det produsert 1.025.850 teglstein for vanlig muring.

Verkets gassovn var kostbar i bruk, og den passet best for finere steinsorter. Dette, samtidig med arbeidernes manglende kjennskap til den kompliserte gassovnen, ble produksjonen fordyret, og tegl produksjonen ga kun et ubetydelig overskudd.

Etter at tysk ekspertise var tilkalt, ble det besluttet å gå over til produksjon av forblendingstein, men bedriften hadde problemer med å levere tegl av tilfredsstillende kvalitet, og som igjen førte til at en avtalt leveranse på 1/2 million stein til NSB, ikke ble innfridd. Man fikk allikevel gjennomført forbedringer, og i 1893 ble det et overskudd ved teglverket på 9.183,- kroner.

Produksjonen ble ytterligere forbedret utover i 1894, og med tilfredsstillende kvalitet på teglproduktene i 1895 og 96. Det ble levert forblendingstein til oppføringen av Tollboden i Oslo, brannstasjonen på Solli i Oslo, samt Hval skole i Oslo som ble ferdig i 1897.

Min onkel, David Davidsen, (forøvrig født på samme dato som Einar Gerhardsen) har fortalt meg at teglsteinen ble kjørt med hest og slede i forbindelse med oppførelsen av Høvik kirke (også oppført i 1897) beliggende ved E-18 på Høvik i Bærum.

I årsberetningen i 1895 så direksjonen lyst på fremtiden, men senere bemerkes det at dette var noe forhastet, ettersom utbyttet i 1896 bare var på 4.687,- kroner.

I årsberetningen for 1896 forhandlet man med Helmsteder Thorn Werke i Tyskland for å få til produksjon av patentert forskjellig-farget stein, og det ble også vurdert å innføre lysbrennende leire fra Bornholm, men tross energiske forsøk ble ikke noen av disse planene realisert.

Høvik kirke i Bærum er oppført av teglstein fra Slemmestad teglverk. Foto: Jan Davidsen.

Hans Zakariassen, som har skrevet om teglverkernes historie i boken hvor jeg har hentet opplysningene, forteller ikke noe om andre typer teglprodukter på Slemmestad. Vanlige teglprodukter på denne tiden var jo for eksempel teglstensrør eller takstein. Men det kan antas at det også ble vurdert andre typer murprodukter. Det er i teglverkets årsberetningen for 1897 opplyst, at bedriften har start for oppførelse av Cementbolig nr. 4, og at den er oppført av hule cementblokker. Boligen, som ble bygget for arbeiderne ved cementfabrikken, kostet 15.300,- kroner, og bygningen innholdt 8 småleiligheter og 2 ungkarerom. Det er i denne forbindelse ikke gitt noen opplysninger om de øvrige boligene som bedriften oppførte for sine arbeidere. (Folketellingen i 1900 opplyser om hvem som da bodde i arbeiderboligen nr. 4, og her finner jeg blant andre mine besteforeldre, Anders Magnus Davidsen og Martha Ansgaria Davidsen, sammen med til da 5 barn, og blant dem David).

Det ble notert fremskritt for teglverket i 1897, da man gjorde heldige forsøk med å fremstille pimpestein samt en del ildfast stein. Dette fremkommer jo også av at det er levert kvalitetstegl til blant annet Høvik kirke, Hval

skole og Tolboden. Bedriften forsøkte seg igjen med tysk ekspertise, og fikk tak i en dyktig teglmester, Otto Riegel, samt 20 fagarbeidere. Heller ikke dette ga resultater som svarte til forventningene, som gjaldt ønsket om en forblendingstein av særskilt god kvalitet. (Kan det være noen etterkommere i Røyken etter disse tyske arbeiderne?) Det kunne riktignok spores forbedringer, men heller ikke i 1898 ble forventningene innfridd, og man måtte motstrebende medgi at det ikke i det hele tatt lot seg gjøre å fremstille forblendingstein av ønsket prima kvalitet, samtidig med tilfredsstillende økonomisk fortjeneste.

Jeg vil anta at dette i stor grad skyldes at leiren på Slemmestad ikke var særlig velegnet for teglstein, hvor det var ønske om en særlig høy kvalitet.

Verket gikk med underskudd i 1898, og da de tidligere gode konjunkturerne i bransjen endret seg i 1899, besluttet direksjonen den 5. September 1899 å nedlegge tegl produksjonen. Teglverkets bokførte verdi ved nedleggelsen i 1899 var 136.660,- kroner, som vel var en anseelig pengesum på den tid.

Min historie sier ikke noe om at det etter 1899 ble produsert teglprodukter på Slemmestad. Den såkalte store bygningen som var en del av teglverket, og som jeg opplevde som ansatt på bedriften omkring 1950, ble revet for å gi plass til de nye verkstedbygningene.

De som har betraktet og vurdert bygningene Høvik kirke, Tolboden og Hval skole kan vel være enig i at den teglsteinen som der er brukt, er av meget god kvalitet, men bedriftsledelsen ved teglverket ønsket seg en enda bedre kvalitet på produktene. Teglsteinen har stor nøyaktighet, den er frostsikker, ingen synlige saltutslag, og det er et stort mangfold i utformingen av spesialstein, slik det var vanlig på den tid, men som vi sjelden nå ser i omsetning.

Vi har vel mistanke om at vår tids bedriftsledere ikke alltid har samme interesse av å skape produkter med varig verdi og høyest mulig kvalitet.

JAN O. DAVIDSEN

Kilder: Tegl-industriens Historie

Digitalarkivet

David Davidsen

1. Mosebok

Trådsender'n på Slemmestad

I årene etter krigens slutt var det nokså sparsomt med underholdning i Røyken, som de fleste andre steder i Norge. Kino fantes jo på Folkets hus i Slemmestad og Høyenhall på Røyken. Ellers måtte en greie seg med å lytte til den ene kanalen NRK sendte på, om en ikke var så heldig å få «tunet» inn Radio Luxemburg.

Trådsenderen var et fenomen som oppsto i Slemmestad på 50-tallet. Den første aktiviteten ble startet i Heiman av Leif Rudshagen. Senere ble «Trådsender Vest» startet på den andre siden av Dokterbekken..

Hva var så trådsender'n?

Trolig var dette Norges første nærradio.

Det hadde seg slik at de fleste radioapparatene på den tiden var utstyrt med en vender for «tal eller lytt». Ved å benytte høyttaleren også som mikrofon, kunne en sende eller motta fra et annet apparat som var tilkoblet med ledninger. På denne måten kunne en føre samtaler med f. eks. naboen, eller høre etter barnas virksomhet hjemme, om en skulle feste litt hos naboen en kveld. Dette utviklet seg raskt, og flere og flere strakk ledninger og koblet seg til. I 1957 kan vi av protokollen se at «Hobbyklubben Vest» hadde registrert hele 150 medlemmer.

Etter som tiden gikk utviklet senderen seg til å bli et mangfoldig verktøy. Man sendte beskjeder, bestilte varer etc, men mest ble den etter hvert brukt til underholdning. Hvor mange som etter hvert ble tilkoplet er ikke lett å si eksakt. Det fortelles at den i vest strak seg så langt som opp til Dambo, selv om mottaking av utsendinger fra Slemmestad der kunne være i svakeste laget.

Det ble etter hvert registrert en viss smitteeffekt, og en tid eksisterte det også et lignende system i Rustadgrenda.

Konstituerende møte for «Trådsender Vest» ble avholdt på Folkets Hus den 23. mars 1954 kl. 18. Som formann ble valgt Alfred Bech, kasserer Leif Rudshagen og sekretær Anna Rugås.

Av saker som ble behandlet var blant annet spørsmålet om hvorvidt syke og pensjonister skulle fritas for avgift. Vanlig kontingent synt-

es å ha vært kr. 5,-, men det ble fra tid til annen krevd inn litt ekstra, bl.a. til innkjøp av utstyr som lydbånd, stolper, Ohm-meter etc.

Mange trengte litt hjelp til vedlikehold av linjeopplegget. Alfred Bech, Leif Rudshagen og Johan Lilliedahl dro villig i vei, utstyrt med stige og verktøy. Betaling var det aldri snakk om, men gutta sa ikke nei til litt forfriskninger, og ofte ble stemningen høy i arbeidsgjengen utover kvelden.

Av og til kunne det gå på livet laust. En dag i 1957 falt Leif Rudshagen ned under arbeidet med ei linje og pådro seg lårbensbrudd. Dette forårsaket et langt sykeleie, men medlemmene tro solidarisk støttende til med en innsamling.

På møte avholdt i april 1954 mellom «Sender Vest og Sender Øst», ble det besluttet å koble disse sammen. Koblingen skulle ikke være permanent, men med en bryter plassert i vann-tett kasse, kunne en koble systemene sammen ved spesielle anledninger. Det tekniske ble tatt hånd om av Bech og Rudshagen. Det ble brukt en god del kodenavn på steder og personer. Av protokollen fremgår at man diskuterte om nevnte sammenkobling skulle finne sted ved «Port-Said» eller ved «Randers». Bare gamle folk på Slemmestad kan fortelle hva disse navnene innebar.

Det ble valgt et programråd med Sølvi Bjørshol som formann og Johan Lilliedahl som viseformann, samt en underholdningskomité med Ivar Dalheim som formann. Barnetimen ble sendt flere ganger i uka. Det ble avholdt medlemsfester og juletreffester, både for barn og voksne.

Ordensregler ble utarbeidet, og det ble ført nøye kontroll med hva som ble kringkastet. Banning og slibligheter ble ikke tolerert, og kunne føre til utkobling dersom advarsler ikke hjalp. Formanne ble «autorisert» til øyeblikkelig å koble ut en bruker som «gikk berserk» på nettet.

Noen bidro med underholdningen ved å spille sine 78 plater utover nettet, mens andre produserte noe selv. Mikal Christensen var god på sitter, men det hendte at han, og enkelte andre, ikke klarte å begrense seg. Også i slike tilfeller måtte noen foreta en midlertidig utkobling av linjen hos den overivrige entertainer.

At Slemmestads publikum ikke svelget alle former for nymotens underholdning, viser dette protokoll sitatet fra et styremøte i 1958: «Da det i den senere tid har kommet en del klager fra medlemmene over den såkalte «Råkken» som

blir mer og mer utbredt på tråden, har styret kommet til følgende: Man må ikke sende «Råkk» i tiden fra 18 til 22 alle dager, og ikke på søndager.»

Arbeidet med trådsenderen ble nøye overvåket av et styre. Det ble ført reviderte regnskap, og anlegget ble fra tid til annen kontrollert og godkjent av telegrafbestyreren i Asker.

En rekke personer tok etter hvert sin tørn med diverse tillitsverv. Mer om dette kan leses i en sirlig ført protokoll, helt fram til 1959. Det må antas at det var fjernsynets inntreden i samfunnet som etter hvert satte en stopper for denne virksomheten i etterkrigstidens Slemmestad, og en periode med omfattende og trivelig sosial engasjement var forbi.

Fra Jorund Lillelien Kaspersen's bok «Hundreårsbølgen» siteres:

Trådsenderen kommer til Slemmestad

Like etter krigen fikk vi noe på Slemmestad som vi kalte for Trådsenderen. Dette var et eget nærradio-opplegg. Vi måtte ha vært ubegripelig tidlig ute med noe sånt, for i dag er det populært med nærradio. Vi hadde en bananstikke bakpå radioen, derfra gikk det en tynn tråd til en eller annen busk eller høyt tre utenfor huset.

De fleste var knyttet til Trådsenderen. Den fungerte som en slags telefon. Bergljot og Karl Nielsen som bodde i Vaterlandsveien 2, formidlet ofte beskjeder. Ekteparet hadde medisins-utlevering, og de hadde butikkene rundt torget i sin umiddelbare nærhet. Var det noen syke, gamle eller dårlig til bens, ringte de til Bergljot og Karl, som på Trådsenderen ble ropt opp under navnet «Brandbu». Her fikk vi de merkeligste historier servert over eteren.. «Jeg har så vondt i hofta, jeg klarer ikke å gå til Slemmestad i dag. Kan du gå bort og kjøpe to melkog et brød for meg? Og vil du ta med medisinpakka? Eller: vil du gå bort å kjøpe noen globoid?» Beskjedene var mange. I tillegg var det ofte at ekteparet skulle sende varene med mennene fra jobben klokka 14 eller 16. Gadd vite om Bergljot og Karl noen gang har fatt oppgjør for alle sine tjenester. De var ualminnelig hjelpsomme og snille, og det var ikke den ting de ikke kunne klare å ordne for beboerne i Slemmestad.

Ellers hadde vi jo mye artige navn på Trådsenderen: Frydenlund het Odal'n, etter som han var fra Odalen. Og i sene kveldstimer hørte vi Odal'n synge på Trådsenderen. «Tjo blakka; legg i vei, det skjeller ikke meg og går det galt med kjøringa, så kommer den på deg».

Det var liksom kjenningsmelodien til Frydenlund fra Odalen. Ellers hadde vi Rio, det var Tivoli'n, Barås var Ernst Moe, vi hadde Espensen med Kalundborg, vi hadde Bjerke, vi hadde Jamaica med Edvard Ellingsen. Kanskje han hadde vært der? Vi hadde Fredrikstad, det var selvfølgelig Kjell Johansen som var fra Fredrikstad. Og vi hadde utallige mange navn. Men det kunne i sene nattetimer være slik at man ikke ønsket å være inne på Tråden, at man hadde glemt å slå av bryteren for den interne trådsender. Da hendte det jo at folk ble presentert både drikkeviser og småkrangel ektefellene imellom, i det hele tatt ting som ikke burde komme offentlig for øret. Børre som bodde nede i Dassegate, fikk til og med montert en bryter på yttersiden av huset sitt. Han ga beskjed til alle venner og bekjente at hvis han en lørdagskveld skulle komme til å prate litt for mye på Trådsenderen, skulle naboen gå bort og slå av bryteren. Dette må man kalle nærmiljø, man hadde omsorg for hverandre, tok hensyn til at alle hadde sitt særpreg og sin egen livsstil. Noen var ensomme, og det var kanskje ikke så rart om man tok en pjolter eller to på lørdagskvelden, og da kunne man jo bli litt sentimental noen og en hver.

Det var egne revyer, det var sang ved Erna Smaaland, og Knut Johansen deklamerte dikt. Tove Tuppen sang og ønsket god natt til alle tilhørere i sene kveldstimer. «God natt da dere, dette er fra Tove!», lød det utover Slemmestad

hver kveld. Og alle hadde forkjærlighet for Tove med den koselige stemmen som fylte stua.

Jeg kan aldri huske at Trådsenderen kostet noe, men den som reparerte den og som holdt den ved like var Johs. Skaare. Skaare ordnet alt med Trådsenderen, trolig var dette en hobby han dyrket, for han var alltid tilgjengelig. I dag er det kostbart å være tilknyttet et nærradio-nett, men den gang var det bare å sette inn bananstikkeren og klatre opp i nærmeste bjerk eller furu med den tynne tråden, og dermed hadde man hele Slemmestad inne i stua.

Trådsenderen levde til begynnelsen av 60 årene, da overtok fjernsynet. Gadd vite om det er andre små lokaldistrikt eller industrisamfunn som har hatt liknende opplegg? Hvem som opprinnelig kom med ideen, er usagt.

Sitat slutt

Kilder:

Solveig Ingebretsen
Rolf «Mulen» Karlsen
Jorund Lillelien Kaspersen's
«Langs Dokterbekken» og
«Hundreårsbølgen»

Noen som vet mer?

BJØRN FOSSNES

Hurumhalvøyas skatter

Lokal reiselivsmesse og kulturdag på Rortunet 24. april 2004.

Historielaget hadde stand på Rortunet, flott plassert under Vinmonopolets emblem.

I den anledning hadde museumskomiteen pusset opp et gammelt hjemmebrentapparat i kobber. Det sto og skinte omkapp med Vinmonopolets emblem.

Det var utrolig mange som visste hva dette var. Men det svært få kjente til, var den lenken vi hadde lagt fram, med spørsmål om hva dette kunne være.

Riktig svar var «stolpemål» og det ble brukt til å måle husdyr med, ku, kalv, osv. Den som vant var Knut Auke, Vollen.

Vi hadde en vellykket stand, en liten utstilling av gamle, fine ting fra Kornmagasinet og et stort utvalg av våre årbøker, Bygdemagasin og andre trykksaker. Salget gikk bra, og en del nye medlemmer fikk vi også tegnet.

FRØYDIS

Skattebok anno 1922

Blant gamle dokumenter har det dukket opp en kvitteringsbok for betalt skatt for eiendommen Gran på Ølstad, den gang gnr. 20, bnr. 3 i Røyken.

Eiendommen, som i dag er Ølstadveien 6, tilhørte den gang August Gran, gift med jordmor Alette Gran. Disse to flyttet i 1930 til Mellombøe, og solgte Gran til herredsgartner Arne Brstad.

Som det vises av fotograferte side i skatteboka, ble det pr. 19.12.1922 innkrevd kr. 7,71 i

gårdsskatt. Av kvitteringsboka går det også fram at Gran hadde en skyld på 0,82 Mark.

Vår tidligere ligningssjef, Gunnar Gustavsen, kan fortelle at dette var en eiendomsskatt som innkreves av lensmannen, og ikke hadde noe med personlig skattelegging å gjøre. Av signaturrene i boka fra 1933 kjenner vi igjen den gang lensmannsfullmektig Karl R. Gaarder. Han ble i 1938 lensmann i Røyken.

20 ore.

Brf.-nr. _____

Skattebok

for *Gran* _____

i *Föjken* _____

Gårds-nr. *20* Bruks-nr. *13*

Skuld: Mark *0. 84*

Neu. Boshad.

Eier: *Föj. Gran* _____

Reg. nr. 311. På lager hos
J. M. Stenersens Forlag, Kristiania.
Eneberettiget 11—19.

	År 19 24	Kr.	Øre
Gårdsskatt	20 3/4	771	
	23 1/2	0	18
Gebyr			
Brannkontingent			
Gebyr			
Prestelige rettigheter			
Gebyr	20 3/4	0	30
	23 1/2	0	50
Tilsammen		8	69
Betalt den 10/12 1924			

	År 19 <i>1933</i>	Kr.	Öre
Gårdsskatt	<i>204</i> <i>236</i>		<i>1.24</i> <i>0.18</i>
Gebyr			
Brannkontingent <i>30.00</i>			
Gebyr			
Prestelige rettigheter.			
Gebyr	<i>2.75</i>		
Tilsammen		<i>33.69</i>	
Betalt den <i>26</i> 19 <i>33</i>			
<i>Paul N. Gøran</i> <i>Rissén</i>			

Gran gård på Ølstad, slik den fremsto rundt 1920.

Vandring på historisk grunn i Lier søndag 6. juni 2004

Søndag 6. juni samlet historieinteresserte Røykenbøringer seg på parkeringsplassen på Tranby. På fredelige veier og i idyllisk skogsterreng gikk vi til skansene på Gjellebekk. Her i denne frodige skogen med stor artsrikdom og spor etter mange historiske virksomheter skulle oberstløytnant Ove Norland gjøre historien levende for oss.

Oberstløytnanten stilte i full uniform fra tidlig syttenhundretall, rød og blå i fargen, og snutehatt med fjær. Han var riktignok 288 år og 2 måneder for seint ute til å kjempe for Fedrelandet, som han selv sa, men han kunne med stor entusiasme fortelle oss om Karl den 12.'s militære strategier under Den store nordiske krig fra 1700 til 1721. I mars 1716 rykket den store feltherren inn i Christiania. Akershus festning ble ikke beseiret, og de norske hovedstyrkene under general BH von Lützow trakk seg mot Gjellebekk, der det var et omfattende forsvarsverk, en skanse. Skansene besto av flere høye, halvsirkelformede steinvoller og trepalisader. De er godt synlige i terrenget i dag, men da vi sto oppe på skansene og så innover i den tette skogen, var det ikke så enkelt å forestille seg hvordan det så ut i krigstid. Da hadde for øvrig bønder og arbeidsfolk fra distriktet snauhogd området for å få god sikt. Matforsyningene kom fra kjøpmenn og borgere på Bragernes, det var for eksempel 400 familier på Bragernes som bakte brød til styrkene.

23. mars stormet oberst Løwenstjerna forpostene og drepte 30 nordmenn. Skansene var vanskelig å innta, derfor ville svenskene omgå dem og heller falle nordmennene i ryggen. Det var høy snø og vanskelig å ta seg fram, og av forskjellige grunner ble ruta lagt om Hakadal. De svenske offiserene snakket fransk seg imellom, og Søren Løchstor, prokurator fra Christiania med sterk tilknytning til Røyken, kunne fransk og forsto hva de sa, og skjønte at de tenkte seg til Gjellebekk. Han sendte en ung mann på ski den lange veien til Lier, han skal ha gått uavbrutt i 27 timer, og mange kjenner Grenaderløpet som er et minne om denne spesielle idrettsprestasjonen i krigstid. Nordmennene kunne etter dette rykke fram og slå svenskene i Norderhov. Krigen fortsatte, og

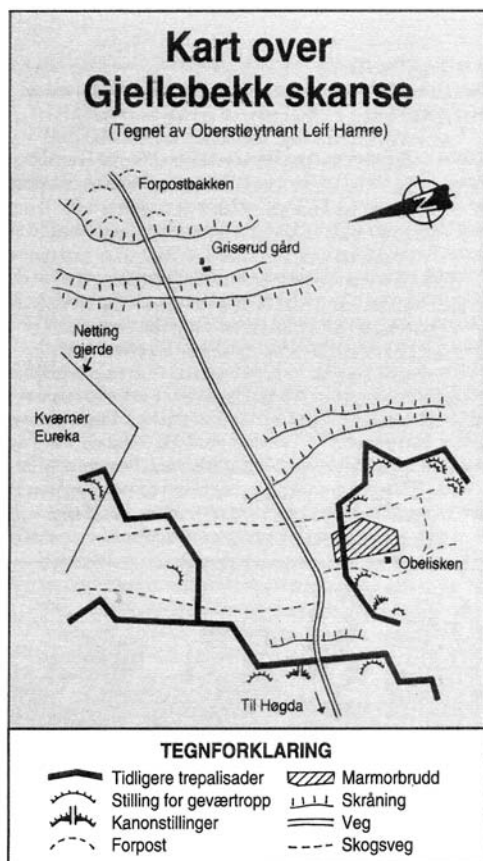

Ove Norland i full mundur. Foto: Kari Stokker

det gikk ikke bedre i tiden som fulgte, og kong Karl mistet livet ved Fredriksten festning to år seinere. Gjellebekk skanse hadde bestått prøven og svenskene var slått!

Ove Norland hadde mye interessant å fortelle om hverdagslivet som soldat. Det rådet en streng disiplin, og sult, kulde og skader var nok ikke ukjent. Godt at dagsrasjonen omfattet brennevin og tobakk. Man visste inntil 1978 ikke nøyaktig hvor skansene var, selv om man hadde gamle kart. Etter at skansene ble gjenfunnet, har Lier Rotary og Lier Historielag samarbeidet om å holde stedet ved like.

Ja, dette var en spennende orientering om en hendelse som vakte mye interesse i Norden. Vi fortsatte til Obeliskken, en 8 meter høy marmorstein som er et minnesmerke over Kong Fredrik den 5.'s besøk i 1749. Kongen fikk

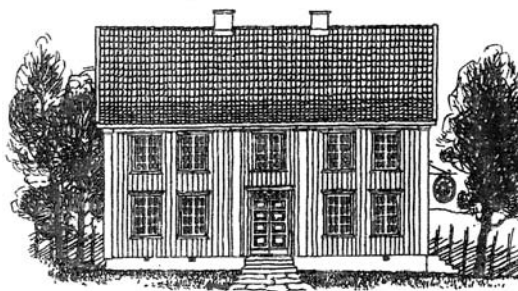

Oberstløytnant Leif Hamre — som gjenoppdaget Gjellebekk-skansen i 1978, har tegnet opp hvordan skansen lå da det svenske kavaleriet ble stoppet av den norske hovedhæren i 1716. I dag er skansen fortsatt godt synlig i terrenget på Hegda ved Tranby, og området er vel verd et besøk. Forside- og innsidetegningen er tegnet av Andreas Hauge.

Denne folderen er utgitt av kulturretaten i Lier.
Fosskvartalet, 3400 Lier. Tlf. 32 22 02 50

Lier Bygdetun

Lier Bygdetun vil være under oppbygging i mange år. Perioden 2000-2005 er definert som en utviklings- og etableringsperiode.

Mulighetene for å bruke stedet som møteplass og for aktiviteter er allerede tilstede, men vil stadig bedres. Gradvis vil vi også kunne utvide tilbudet mht. formidling av historie og tradisjoner.

Lier Bygdetun er valgt som Liers tusenårssted - et aktivt møtested for en ny tid for hele bygda.

Lier Bygdetun - Liers tusenårssted

nemlig levert marmor fra Gjellebekk til Marmorkirken sin i København. Etter at vi hadde sett nærmere på Marmorbruddene som kom i gang i 1744, dro vi til Lier Bygdetun hvor vi hadde omvisning i alle kriker og kroker: Vivelstad skole med magasinene og Hegg Gjestgiveri med Formannskapssal og skjenkestue. Vi lot oss imponere over stor innsats, håndverksmessig godt utført arbeid og orden i sakene.

Når man kjører motorveien over Lierskogen, handler på Liertoppen eller ser industriområdene på Gjellebekk, kan man ikke så lett

forestille seg alt det spennende som befinner seg rett inne i skogen. En takk til de som gjør historien levende for oss!

INGER DRENGSRUD FØRDE

Kari Sletner, som på Historielagets vegne sto for opplegget av turen, kan bekrefte at dagen ble både spennende og interessant. Hun anbefaler varmt et besøk på Lier bygdetun. Kari har sendt oss dette bilde av Ove Norland i sin vakre uniform.

RED.

Oldtidsmarsjen 2004

gikk av stabelen for 16. gang søndag 12. september. Opplegget var som vanlig, men det var i år lagt inn mulighet for start også på Spikkestad. Noen har synes den første stigningen fra Gullaug har vært svært bratt og tøff, samtidig som det har vært asfalt helt frem til Spikkestad. Dette var en av grunnene til at vi åpnet for start ved Elopak. Av 90 deltakere startet ca 35 på Gullaug, ca 15 på Spikkestad og ca 40 ved Røyken kirke. Naturstien var lagt inn fra Spikkestad til Røyken kirke og den samme fra Røyken kirke til Bø.

Værgudene var med oss i år, kun 15 – 20 regndråper ble oss til del, og det på et tidspunkt da svært mange hadde gått i mål. Værmeldingen lørdag kveld skremte nok dessverre noen bort fra start.

Skiltene langs veien hadde fått en ansiktsløftning i år. Det var laget nye jernstaur og skiltene var skrevet på nytt og laminert i plast, men tekstene var, med noen små justeringer, de gamle gode.

Som vanlig var et av høydepunktene å nå matstasjonen på Bø og innta Frøydis' velsmakende ertesuppe med rundstykker og saft. Ett par førstegangsdeltakere beklaget sterkt, når de kom til mål, at de hadde hatt så store matpakker at de ikke hadde fått smakt på suppa, men neste år

Enkelte hadde vanskeligheter med å rive seg løs fra det trivelige tunet på Mellombø, og noen måtte vi nesten jage videre for at de skulle komme i mål mens sola ennå sto på himmelen.

Tradisjonen tro stilte de tidligere gårdeierne, Olaug og Olaf Kjølén, opp for å smake på ertesuppa og slå av en prat med deltagerne.

Av de 90 startende hadde ca 50 gått tidligere, en 13 ganger og en 11 ganger, mens ca 40 gikk marsjen for førstegang. Det er gledelig at så mange nye starter, samtidig som det er fint at folk kommer tilbake år etter år.

Styret tar gjerne mot forslag og tips til endringer/forbedringer av opplegget med Oldtidsmarsjen.

Resultater

Naturstikonkurransen hadde også i år 12 spørsmål. 72 av 90 deltakere leverte inn sine svar. Spørsmålene var kanskje litt vanskelige, med mange årstall, så ingen fikk fullt hus denne gang.

Det var beregnet premiering til de tre beste, og Ole Sønju hadde også i år laget en flott bolle med teksten «Oldtidsmarsjen 2004 Natursti», som skulle tilfalle den beste. Fire personer ble «best», med 8 riktige svar. Vi måtte derfor foreta loddtrekning mellom disse for å finne vinneren av bollen.

Resultatliste:

Astri Lindseth
(vinner av bollen) 8 rette

Ludvig Jacobsen

Ole Kjølén

Harald Melvold

disse fire ble premiert

5.	Per Eggum
Ragnhild Hovind
Tor Johansen
Trond Myrvang
Torleif Remme
Bjørn A. Torbergesen
Flemming Sveen	7 rette
12.	Per Arne Hoff
Hege Jaksland
Odd Rønning
Bjørn Sveen
Pål Sæthre	6 rette
17.	Svein Desserud
Inger Drengsrud Førde
Grethe Haug
Gerd Meyer Jacobsen
Ulf Jaksland
Berit Johansen
Magnus Johansen
Liv Kristoffersen
May Helen Mevik
Silje Mevik
Per Olsen
Edith Strand
Berit Svens
Björg Ølstad
Mette Ølstad	5 rette

Deretter fulgte de øvrige i rekke og rad fra 4 rette og ned til 1 rett.

Gratulerer til vinneren, de premierte og til alle som deltok.

Var du ikke med på turen? Her kan du teste deg selv:

Spørsmål 1:

Når ble Elopak etablert på Spikkestad ?

1 : 1953 x : 1957 2 : 1961

Spørsmål 2:

Hvilke politiske parti ble først stiftet i Røyken ? A

1 : Arbeiderpartiet x : Høyre 2 : Venstre

Spørsmål 3:

Hvor mange innbyggere var det i Røyken kommune i 1900 ?

1 : ca. 2 460 x : ca. 3 260 2 : ca. 4 060

Spørsmål 4:

Når fikk Røyken elektrisitet i kommunal regi ?

1 : 1899 x : 1909 2 : 1919

Spørsmål 5:

«Solberg lille», dagens kinakro i Røyken sentrum, var rådhus frem til 1975. Når ble huset kjøpt av kommunen ?

1 : 1936 x : 1930 2 : 1924

Spørsmål 6:

Når ble Grodal mølle og sagbruk nedlagt?

1 : 1966 x : 1971 2 : 1976

Spørsmål 7:

Røyken er i ferd med å få ny bygdebok (bind 1 kommer i nov./des. 2004). Når utkom «Røyken Bygd – før og nu»?

1 : 1928 x : 1933 2 : 1938

Spørsmål 8:

En tid etter at jernbanetunnelen fra Asker til Lier ble åpnet ble Spikkestad endeholdeplass for tog til Oslo. Når ble tunnelen åpnet?

1 : 1969 x : 1973 2 : 1977

Spørsmål 9:

Når sto det første sykehjemmet, Røgen Sygehjem, ferdig?

1 : 1910 x : 1919 2 : 1928

Spørsmål 10:

Hvilken ordfører har sittet lengst ?

1 : Th. Nilsen x : Jon Leira
2 : Martin H. Gunnerud

Spørsmål 11:

Slemmestad ungdomsskole var kommunens første, når ble den tatt i bruk ?

1 : 1964 x : 1968 2 : 1972

Spørsmål 12:

Isdrift og iseksport var en stor næring i siste halvdel av 1800-tallet, med topp rett før 1900. Når stanset iseksport fra Røyken?

1 : ca 1950 x : ca 1940 2 : ca 1930

Svar:

X X 2 2 1 2 1 X 1 X 1 1

BJARNE KJOS

Kontingentinnbetaling for 2005

De senere år har kontingentkrav for kommende år blitt sendt ut i desember, sammen med Bygdemagasinet og Årboka. **Dette skjer ikke i år.** Kontingentkravet vil bli sendt ut i mai/juni 2005, sammen med Bygdemagasinet. Slik vil det også bli de kommende år. En grunn til at styret har bestemt å legge om kontingentrutinene er at man på årsmøtet i mars hvert år kan vedta årets kontingent, ikke neste års slik det nå har vært. En annen årsak er at man slipper å holde ny kontingent, som har vært innbetalt allerede i desember, utenom årets regnskap. For medlemmene skulle ikke dette ha stor praktisk betydning, man får noen måneder lenger henstand med 2005-kontingenten, men senere kommer kravet mai/juni hvert år.

STYRET

Nærsnes søndre, gnr. 43 bnr. 1

Hovedbygningen på søndre Nærsnes er en Hsærpreget bygning, helt ulik andre bolig-hus i Røyken, både på gårdsbruk og i tettstedene. Huset er ikke så gammelt, men har en interessant historie og er uten tvil verneverdig.

De to Nærsnes-gårdene hadde tidligere tunene på hver sin side av den nåværende Sundbyveien. Tunet på nordre Nærsnes ligger fortsatt der med flere eldre hus omgitt av innmark og skog. Det alle kanskje ikke vet er at på sørsida av veien lå det gamle tunet på søndre Nærsnes. Tunet ble utskilt i 1920 og kalt Breidablikk. Her ligger det gamle våningshuset og et uthus. Våningshuset, som er en noe modernisert sveitserstilsbygning, ble brukt som lærerbolig til Nærsnes skole i 1920-1930-åra.

Et nytt tun ble bygd opp ca. 400 meter sørøst for det gamle tunet i 1921. Det har en fin beliggenhet på en liten kolle. Vi kan se anslag til et tradisjonelt oppbygd firkanttun, men kun med to sider bebygd. Hovedbygningen ligger i nord, mens driftsbygningen med motsatt møneretning er plassert i vest.

Adam Baarsrud, som drev stort innenfor skogbruk og iseksport, var byggherre. Eien-dommens historie skal vi ikke ta med her, men konsentrere oss om våningshuset på gården.

Våningshuset er en stor bygning, ca. 12,5 meter lang og 9,5 meter bred, i to fulle etasjer med loft. Det mest iøynefallende ved huset er taket, en spesiell takform kalt mansardtak, tekt med flat glassert teglstein. Mansardtaket gir en god utnyttelse av loftsetasjen, som egentlig er en full etasje, og samtidig demper det husets høydevirkning. Mens den øverste delen av taket har en normal takvinkel, er nedre del nærmest loddrett, og med arker. Mansardtaket finnes både i valmet utgave og med vanlig saltak, som det er her. Taktypen er oppkalt etter den franske arkitekten François Mansard (1598-1666). Han var Frankrikes ledende arkitekt på 1600-tallet. Aschehougs konversasjonsleksikon har bl.a. følgende å si om Mansard: «Hans mest berømte bygning er slottet i Maisons-Laffitte, 1642-51; med det høye tak og de høye skorsteiner knytter det seg til den eldre franske tradisjon, men han skaper epoke og

Våningshuset på Søndre Nærsnes: Foto utlånt av Ole Sønju

innleder den franske klassiske arkitektur i kraft av den jevne fordeling mellom hovedmasse og risalitter, og ved å sløyfe all skulptural dekorasjon og ved å bruke de rene arkitektoniske elementer til dekorasjon og modellering av flaten.» Han tegnet bl.a. deler av Louvre i Paris. François Mansard gjorde mye bruk av takformen som er oppkalt etter ham, men den var også i bruk før hans tid. Mens mansardtaket i Norge er noe brukt i de høyere samfunnslag i klassisismen rundt 1800, kommer det i mer alminnelig bruk i jugendstilen og 1920-tallets klassisisme i 1900-tallets to-tre første tiår. Villaer i byenes villastrøk kan ha denne takformen og for øvrig detaljer som hører til i stilartene fra denne perioden. En blanding av elementer fra ulike stilarter, og tilbakeskuing sammen med nyskaping kan være en kort oppsummering av perioden. Tida både før og etter 1905 var preget av nasjonale strømninger. Hovedbygningen på nordre Nærnes har med sin mørke farge tilknytning til dragestilen, hvor idealet var tjærebreddede tømmervegger. Her er det en tynn pløyd panel, kalt vekselpanel, som er tjærebredd. Vinduene med småruter er typisk for 1920-åra, hvor en kopierer den mer enn 100 år eldre byggeskikken. Mens en fram til nå har fått større og større vindusruter, i tråd med den teknologiske utviklingen innenfor glassproduksjonen, har en nå fått en reaksjon og gått tilbake til mindre ruter. Stuevinduet i nordfasaden har en vindusramme med småruter på hver side, og en stor udelt ramme i midten. På denne asymmetriske veggen er det dessuten et karnapp og en veranda, båret av firkanta stolper. Den bratte takvinkelen på takets øverste del, er også tidstypisk. Detaljene er få og relativt enkle, noe som kjennetegner den nyklassisistiske stilen, mens arkenes buete avslutning minner om barokken, som også kopieres i denne perioden. Huset står på en høy mur av store natursteinsblokker.

Vi har ingen opplysninger om byggmester og arkitekt. Hvis vi skal gjette på hvem som kan være arkitekten er Arbo en mulighet. Christian Frederik Arbo fra Gulsbogen ved Drammen tegnet mange hus i Drammen og flere av dem har likhetstrekk med bygningen på søndre Nærnes.

Planløsningen i 1. etasje er relativt tradisjonell. Det er tre rom i lengden og to rom i

bredden. Planløsningen kalles gjerne midtkammerplan, noe som forteller at inngangen er på midten, med et rom, her ei stue, bak. Til venstre er det kjøkken mot tunet og ei spise-stue på baksida. Til høyre for gangen er det tre mindre rom: bad mot tunet, kontor i midten og noe som kalles et kabinett på motsatt side, med utgang til en veranda.

Hovedbygningen på søndre Nærnes har fått noen nyere vinduer og dører som kopi av de originale, men er i hovedsak uendret i eksteriøret.

Kilder:

Aschehougs konversasjonsleksikon

JØRN JENSEN

Av «Gårdsbruk i Norge» kan vi se at huset i 1948 var forsikret for kr. 110.000,-

Hvem som i 1920 var byggmester bak denne bygningen har vi ikke klart å bringe på det rene.

RED.

Turbok i ny utgave

I 1991 ble boka

**«40 TRIVELIGE TURER
I RØYKEN OG HURUM»**
utgitt.

I disse dager kommer en ny og redigert utgave av denne nyttige og lærerike boka. Denne gang vil den komme i farger, og i et noe større format, men vil fremdeles inneholde 40 forslag til turer. Vi vil finne mer detaljerte beskrivelser, historiske tilknytninger og en rekke bilder.

Boka vil komme på markedet før jul.

RED.

Antikviteter og snurrepiperier

Noen tanker fra Museumskomiteen: Kulturuken i Røyken – en årvisst gjentakelse i mars. Og Historielaget stiller hvert eneste år med utstilling på Kornmagasinet. Det er da vi virkelig kan vise frem det vi har og Kornmagasinet er et skattekammer! Temaene for utstillingene har variert gjennom årene. Jeg kan nevne noen:

«Premier og utmerkelser vunnet av Røyken-folk»

«Dyr det har vært jaktet på i Røyken.»

«Soverommets historie.»

«Skomakerverksted og bryggerhus.»

«Gamle leker.»

«Fra korn til brød.»

«Skogsdrift i Røyken.»

«Landbruk og meieridrift og gammel skolestue.»

«Gamle trykksaker og plakater.»

«Før og nå.»

Innsatsen er STOR fra noen få for å få dette til. Museumskomiteen legger sine hoder i bløt allerede et drøyt halvår i forveien. Vi har ikke alt i vår bygdesamling og må hvert år ut på bygda for å låne ting. Vi ringer og spør og graver og møter bare velvilje.

Det er så trivelig å jobbe med dette! Spenningen er like stor hvert år. Kommer det mange

Sverre Hella er utrolig fingernem. Det denne karen ikke fikser er ikke verd å prøve seg på! Foto: Turid Sognebro.

tro? Det hyggeligste er når noen kjenner igjen gamle gjenstander og kan fortelle og om brukten av disse i sin hverdag. Vi lærer noe hver gang.

Det kommer en Kulturuken i 2005 også og den har vi noen planer og ønsker for allerede. Tema blir «Antikviteter og snurrepiperier» og vi inviterer våre medlemmer til å delta.

Vi tror at det rundt i Røyken finnes mangt og meget i skuffer og skap, på loft, i kjellere, i uthus, låver og sjøboder. Noe av dette vil vi så gjerne få låne og vise fram!

«Alt» er av interesse; bilder, Amerikabrev, leker, skolesaker, klær, hatter, verktøy, bøker, klokker, sølvtøy, smykker, kjøkkenutstyr, kniver, håndarbeider, sysaker, medaljer, redskaper osv. osv. Hjemmelagde og «bortekjøpte» gjenstander, og ting som har kommet «flytende på ei fjøl». Spesielt fint er det med gjenstander som har en historie bak seg.

For å få til dette må dere ta kontakt med oss. Vi har god tid på oss ennå, men hører gjerne fra dere med en gang.

Museumskomiteen:

Frøydis Christoffersen 31.28.21.02

Kari og Knut Stensdal 31.28.87.77

Bjørn Bjørnstad 31.28.87.77

Kjell Kjos 31.28.48.18

Olaf Skryseth 31.28.42.95

Anne Berit og Sverre Hella 66.78.95.11

Ivar Hov 31.28.25.24

HILSEN FRØYDIS

Kjent inngangsparti fotografert under kulturuken 03 av Turid Sognebro.

Kjøbekontrakt for seilskute

Fra Ingrid Widmark har vi fått låne denne kjøpekontakten som omhandler jakten Anna. Den ble i 1910 kjøpt av Ingrids far, Johan Hagenlund, eller som det er angitt i kontrakten: Johan Johansen af Hyggen, Røken, for en købesum af Kr. 3.000.

11 R

S. STANDBERG
Kjøbmand
Christiania

Kjøbekontrakt.

Vi underskrevde Johan Johansen af Hyggen, Røken og Noderus Olsen af Ekeaker har dags dato med hinanden indgaaet følgende Kontrakt.

1. Føz Noderus Olsen sælger og afhænder sin eiede jagt, "Anna" 25.48 reg. ton netto efter norsk Maalebrød, til Johan Johansen Kristiansindekroner af Th. 3.000. Kontant.
2. Sælgeren leverer forbiest befrædet paa alle huse og skibe me og i den tilstand den nu befinder sig, med alt ombordværende inventar, beliggende paa Kristiania havn.
3. At denne Kontrakt er modtaget af begge Parter bekræftet hermed ved vore underskrifter.
4. Salgskommissionen 20% betales af Kjøberen til hr Skibsmægler S. Standberg, Kristiania.

Kristiania 10 April 1910.
Johan Johansen. Noderus Olsen.

Til vittelselighed:
S. Standberg
Bernhard Bergman vend!

Dags dato modtaget modtagne købesum for Jagt "Anna" med Th. 3.000. - Kristiansindekroner 700

Kristiania 10/4.11. hvorfor skrives

Noderus Olsen

Til vittelselighed:
S. Standberg
Bernhard Bergman

Grette

Grette er trolig en av de eldre gårdene i Bygda. Den har en sentral beliggenhet og et navn som er vanskelig å forklare, og derfor gjerne gammelt. Gårdsnavnet Grette finnes også i Lier og Flesberg i vårt fylke. Ifølge «Norsk stadsnavnleksikon» kan navnet «grette» ha sammenheng med «grande», som skal bety sandbanke. Om det har noen logisk forklaring her i Røyken er vel heller tvilsomt. En annen betydning av ordet «grette» skal være glenne, altså åpning i skogen. Noen har også pekt på en mulig sammenheng mellom gårdene Huseby og Grette, dette skal være påvist både i Østfold og Vestfold.

«Røyken Bygd før og nu» opplyser at gården ganske sikkert kan føres tilbake til 1400-tallet, da den er oppført på ei liste over gårder som har skjenket gods til Røyken kirke. Gårder som er nevnt på 1400-tallet er så å si uten unntak ryddet før svartedauen (omkring 1350), da det i den flere århundrer lange nedgangstida etterpå ikke ble ryddet nye gårder. Ut fra betydningen av gårdsnavnet, som mest trolig er et usammensatt naturnavn, kan en ikke se bort fra at Grette er ryddet allerede i bronsealderen (1800-500 f. Kr.).

Bygdeboka gir oss ikke mye kunnskap om Grette opp gjennom århundrene, men den ser ut til å være udelt det meste av tida.

I 1801 er det Kistine Hansdatter som er bruker og beboer av gården. Hun er 69 år og enke etter annet ekteskap. Sammen med henne bor det tre tjenestefolk. På kartet fra 1826 ser det ut til å være bare ett bruk.

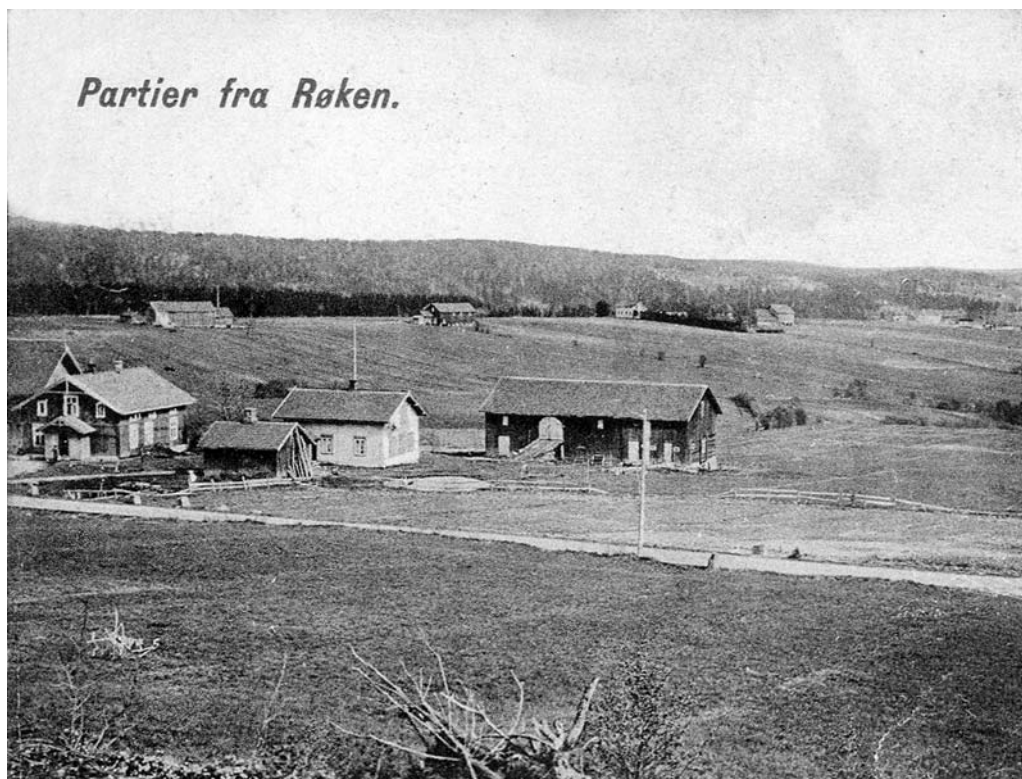
Folketellingen fra 1865 viser at det har skjedd en oppdeling av gården. Det nordre bruket (seinere kalt østre Grette, gnr. 21 bnr. 1) er eid av Andreas Jonsen (40 år, født i Lier), som har en stor husholdning. Deler av bruket drives dessuten av to drammensere. I 1875 er Andreas Jonsen med familie flyttet til nedre Vang, mens Lars Kaspersen (f. 1828) har kommet hit. Han var i 1865 husmann på Bergset under Kjekstad. Folketellingen fra 1865 gir oss en interessant opplysning om tilværelsen på Grette. Kristian Hansen (27 år) omtales som husfar, innerst og ølskjenker. En innerst er en som leier hos en husmann og har egen husholdning. Sammen med Kristian bor kona, ei tre år gammel datter og hele tre tjenestefolk. Ut fra dette kan vi anta at det fantes en boplass under østre Grette hvor det ikke ble drevet

jordbruk, men hvor det må ha vært et slags skjenkested. Kan dette ha sammenheng med tingstedet på nabogården Bjørnstad?

I 1865 er det også et bruk som heter Grettebraaten. Dette bruket og Selbo, som først dukker opp seinere, skal vi ikke omtale her. Det er enda et bruk på Grette i 1865, men dette drives ikke som en egen gård, men sammen med en av nordre Ølstad-gårdene. En av gårdene på nordre Ølstad eies av Ammund Knudsen (52 år). Hans eldste sønn Kristian Amundsen (21 år) hjelper faren med gårdsbruket. Det er stor sannsynlighet for at det er Ammund Knudsen som driver både nordre Ølstad og Grette, for i 1875 er den ugifte Kristian Elias Amundsen (f. 1845) eier av Grette, det søndre bruket, nå gnr. 21 bnr. 3. Han bor her sammen med søster og husholderske Karn Mathea (f. 1853) og søster Emilie Annette (f. 1864). Kristian var nok ikke ugift lenge, for i folketellingen fra 1900 ser vi at Kristians eldste datter Alma Marie var født i 1877. Kristian ble gift med Karoline Johannesdatter. Hun var født på Hanestad i 1855, men bodde i 1865 på nordre Ølstad med sine foreldre Johan Aagesen (42 år, fra Lier) og Maren Knudsen (45 år) og tre søsken. I 1900 er Karoline enke, og bor på Grette sammen med de tre døtrene Alma Marie, Elise Kristine (f. 1882) og Inga Amalie (f. 1886), samt mora Maren Knutsdatter. Alma ble gift med Jacob Aker, som hadde vært gift før. I sitt første ekteskap hadde han barna Martha (f. 1891) og Alv (f. 1894). Martha, som ble over 102 år gammel, var gift med Reidar Rygh. Han arbeidet i NSB og bodde i Drammen i mange år, og ble seinere stasjonsmester i Sande. Alma og Jacob fikk dattera Solveig, som var ugift og bodde i Oslo. Jacob Aker var født i Bamble i Telemark i 1861. I 1900 var han meieribestyrer på Røken Meieri. De hadde tidligere bodd på Modum, hvor begge barna var født.

Almas søster Elise Kristine var døv, hun var ugift. Inga ble gift med Harald Haug på nordre Ølstad.

Grette ble nå solgt ut av slekta, til Gotfred Kristiansen Solumshengsle fra Modum. Litt om hans slekt kan leses nedenfor. Gotfred hadde gjort gode penger på tømmerdrifter i hjem-traktene og var derfor i stand til å kjøpe tre gårder i Røyken. Han hadde først en gård på Øvre Eiker, men hans seinere kone Marie ønsket ikke å bo der. Hun var da husholderske for Gotfred og brødrene hans på Solumshengsle, og ville gifte seg med Gotfred hvis han fant en passende gård.

Parti fra Røyken, Grette gård i forgrunnen. Ølstadgårdene i bakgrunnen.

De tre gårdene i Røyken var Grav, Grette og søndre Ølstad. Gotfred kjøpte altså alle tre, men solgte Grav og søndre Ølstad videre til to av brødrene.

Gotfred hadde mange arbeidsomme og aktive år foran seg etter at han kom til Røyken. Han var vant til gårdsarbeid hjemmefra, men tilværelsen i Røyken ble også annerledes etter at han kom hit som 35-åring. Året etter ble han gift med Marie Reiersen Aaby, fra Åby lengst ned i Sigdal, ikke langt unna Solumshengsle. I løpet av 7 år fikk Marie og Gotfred 5 barn: Kristian (født 1919), Reier (født 1920), Gunnar (født 1923), Kjersti (født 1924) og Gunvor (født 1926).

Den nye eieren på Grette hadde planer for nybygging og modernisering, men i tømmerbransjen var det vekslende konjunkturer, og de store inntektene uteble i noen år. Ved siden av å drive gårdsbruket, bygde Gotfred sag i skogkanten nord for tunet i 1924. Saga var drevet av en dieselmotor. Mannskapet på saga besto av

Gotfred, broren Martinus og Jens Wang. I 1934 ble saga flyttet til ny plass et stykke sør for tunet. Virksomheten ble drevet i ganske stor skala. Det ble kjøpt tømmer på rot, bl.a. i statens skoger på Villingstadåsen. Tømmeret ble kjørt til Grettesaga, skåret til materialer og fraktet videre til Drammen. Det ble også skåret stokker til bruk i gruver.

Etter hvert skjedde det forandringer på gården. Ny låve ble bygd i 1923, ved siden av det gamle fjøset som var bygd i 1881. Den gamle låven var mest sannsynlig i tømmer, men vi har ingen bilder som viser dette. Noen år seinere, i 1934, ble det også bygd nytt våningshus. Både låven og våningshuset var satt opp av snekkere som kom fra Modum. De hadde bare en måte å bygge våningshus på, så eieren hadde visst ikke så mye han skulle ha sagt. Huset var ganske tradisjonelt, med gang, spiskammers, stue, kjøkken og kammers i 1. etasje. Spiskammerset var plassert til venstre for gangen og på sørveggen, mens kjøkkenet

Foran våningshuset. F.v. Marie med Gunvor på fanget, Kristian, Reier Grette, Erling Åby, Gunnar Grette, Gotfred med Kjersti på fanget

var til høyre, ikke en spesielt praktisk løsning. Ellers var byggmesterens spesialitet å skjule pipa midt i huset, slik at den ikke var synlig i noe rom. Våningshuset var i bindingsverk, noe av tømmeret fra det gamle våningshuset ble brukt som materialer. Enkelte av vinduene kom fra et hus som skulle rives i Bødalen, så nøysomhet var nok viktig.

Den eldste sønnen Kristian overtok gården i 1946. De første åra fortsatte han med den tradisjonelle gårdsdrifta, men sluttet med melkeproduksjon i 1958. Riktignok hadde de ei ku for å ha melk til eget bruk fram til 1964. Da var det også slutt med hest. Det siste av husdyr var gris, som de hadde helt fram til 1992. Da melkeproduksjonen tok slutt ble det bedre tid, og Kristian kunne trappe opp arbeidet på sagbruket. Han var utdannet innenfor faget, og kunne kalle seg sagmester. Han hadde vært læregutt på et sagbruk i Røykenvika ved Randsfjorden i to vintrer. Kristian Grette var etterspurt på flere sager når bladene skulle settes, et arbeid som ikke var så enkelt. I likhet med faren kjøpte han tømmer på rot, som ble skåret til materialer her på Grettesaga og kjørt til Drammen, mye ble levert til Hotvedt Dampsag. De siste åra foregikk transporten med lastebil. I 1950-åra var det flere ansatte: Oskar Sageng, Jens Wang, Hans Wear Heggum og Thorstein Viik. Etter hvert var det hovedsakelig

«Ny traktor i 1955». Kristian Grette med barn Jon og Berit

leieskur, dvs. skjæring av tømmer for bøndene i nærheten.

Kristian ble gift med Aase Kverum fra Lingsom i 19???. De fikk 2 barn. Sønnen Jon Gotfred Grette overtok gården i 1986.

Opplysninger er gitt av: Agnes Grette, Jon Gotfred Grette, Ingrid Terkelsen

JØRN JENSEN

Den gamle asken på Beston

Noen få meter fra grensen til Hurum ligger gården Beston, gnr. 53 og bnr. 1. Som vi kan lese i den gamle Røykenboka er gården svært gammel, og at den på et tidspunkt har tilhørt «Nonnesæter kloster» i Oslo og «St. Andreæ Altare udi Domkirken i Oslo». Senere ble gården «benificert» kirken og underlagt presten i Røyken frem til 1824. Siden har den vært på forskjellige hender.

Munkene har vært kjent for plante syrintrær på sine eiendommer, og det bære Beston preg av. Gårdens navn ble tidlig på 1500 tallet beskrevet som Bæstato, og senere Bestato. I Røykenboka side 610 kan en på et bilde av gården se et stort asketre. Som det sees av vårt bilde, tatt i oktober i år, står dette treet den dag i dag. Arne Skui, som forpaktet gården i mange år, sier at i følge «gamle folk» skal asken være over 400 år gammel. Den ble i den tid munkene bodde der brukt som offertre, sier ryktet. Les mer om gården i Killingstads bok «Røyken Bygd før og nå».

BJØRN FOSSNES

Beston gård med det gamle asketre i forgrunnen, fotografert i oktober 04 av Bjørn Fossnes. Sammenlign med foto i den gamle Røykenboka.

Vi har mottatt understående brev fra VG, og oppfordrer medlemmer som måtte ha slike bilder kontakte VG

Røyken historielag
Kornmagasinet, Grette
3440 Røyken

Oslo, 20. september 2004

Vedrørende innsamling av kongebilder

Vi nærmer oss 2005 og dermed 100 år siden unionen mellom Norge og Sverige ble oppløst. I den forbindelse samler VG sammen med «Hundreårsmarkeringen Norge 2005» inn bilder av våre 3 konger på tur rundt om i Norge, privat eller offisielt. VG har gått ut til sine lesere med oppfordring om å sende inn sine private bilder til «Da jeg møtte kongen», og bildene strømmer inn. Planen er å lage en utstilling med bilder av de kongelige i jubileumsåret, og derfor vil vi prøve å få inn mest mulig.

Vi vet at lokale fotografer og historielag sitter med verdifulle bilder av de kongelige på sine reiser omkring i Norge, og det beste av dette ville vi svært gjerne hatt inn til bruk i dette prosjektet. I de tilfellene opphavsretten til bildene

ligger hos andre enn innsender, må vi få opplyst om hvem dette er, så vi kan ta kontakt.

I 1999 samlet vi inn bilder fra dagliglivet i Norge det siste århundret, og hjelpen fra historielagene la grunnlaget til den suksessen boken «Folkets bilder» fikk, og som ble et viktig kulturelt dokument. Av den grunn går vi også denne gangen til historielagene og håper på hjelp også til denne innsamlingen.

Har dere bilder av noen av de kongelige på besøk i deres område, ville vi sette pris på om dette kunne sendes inn til «**Da jeg møtte kongen**» innen 15. desember. Bildene blir da skannet inn og raskt sendt i retur. Alle innsendelsene blir belønnet med en Kivi lyslykt, designet av den finske designer Heiki Orvola. Dette sender VG ut i januar 2005.

Ved innsendelse husk å sende med alle opplysninger om motivet samt hvem som var fotografen.

Bildene kan sendes til VG på to måter.

Som post til VG, Akersgt. 55, Postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Som E-post til kongebilder@vg.no

Merk konvolutten eller E-posten med «KONGEBILDER»

MED HILSEN BJØRN ASLAK (SIGN)

Medlemsmøte

Ca. 35 interesserte hadde møtt fram på historielagets møte på Kornmagasinet torsdag 14. oktober, mange sikkert mye for å høre Heidi Fossnes kåsere om bunader og håndplagg m. m.

Heidi, som i 1993 kom ut med boken «Norske bunader og samiske folkedrakter», fortsatte i 2003 sitt forfatterskap med «Håndplagg til bunader og folkedrakter».

Arbeidet med denne boken startet med at en rekke museer rundt om i landet ble avlagt et besøk. Et stort antall vanter, votter etc. ble fotografert, bildene forstørret og mønstre avtegnet.

Så startet et møysommelig arbeid med å strikke kopier av alle disse gamle håndplaggene.

I alt 100 enheter ble strikket, enkelte par krevde nesten 100 timers arbeid.

Boken inneholder strikkeoppskrifter og annen veiledning for de som måtte ønske å prøve seg på ett eller flere eksemplarer.

I oktober 2003 ble samtlige produkter, etter at disse hadde ligget nedfrosset i -30 grader i flere dager, stillet ut ved Norsk Folkemuseum sammen med de originale eksemplarene.

Senere har hele kolleksjonen vært stillet ut to steder i Sverige, i Trondheim og på Dyrsku'n i Seljord. Noen gjenstander ble også vist fram på Kornmagasinet.

Heidi fikk for en stund siden ideen om å utgi et bunadblad, og i april i år kom førsteutgave av bladet «Bunad». Dette inneholdt blant annet en mengde stoff hentet fra Telemark. Det neste nummer av bladet kommer i november.

Det ble på møtet servert kaffe og vafler som seg hør og bør, og en utlodning av smågjenstander gav et meget pent overskudd.

Terje Martinsen fortalte litt om den nye bygdeboka som er på trappene, og Cato Christoffersen om arbeidet på Hernestangen.

RED.

Og husk: Kunsten å være lykkelig består i at man gjør sine gleder enkle...